

LENA MANDA
NJË KAFE... NË RËRË TË NXEHTË
ROMAN

BOTIMET TOENA

LENA MANDA

Një kafe...

në rërë të nxehtë

Roman

Përktheu nga origjinali greqisht:
Albina Gjini Pulla

BOTIMET TOENA
Tiranë, 2015

Titulli në origjinal: Λένα Μαντά, Ήταν ένας καφές στη χόβολη

Botuese: Irena Toçi

Kryeredaktore: Sonila Kapo

Korrektore letrare: Arlinda Rrushi

Përkujdesja grafike: Elida Stafa

Kopertina: Lavdie Cenmurati

ISBN 978-9928-4277-0-0

© 2014 Psichogios Publication S.A.

© 2015 *në shqip* Botimet Toena

Të gjitha të drejtat janë të rezervuara. Nuk lejohet shumëfishimi i materialeve që përmban ky libër me asnjë mjet apo formë, as me fotokopje, as pjesërisht, pa lejen me shkrim të Botimeve Toena.

BOTIMET TOENA

Rr. "M. Gjollësja", K. Postare 1420, Tiranë

Tel.: + 355 4 22 40 116; 22 58 893

Fax: +355 4 22 40 117

E-mail: redaksia@toena.com.al

botimet.toena@gmail.com

[Http://www.toena.com.al](http://www.toena.com.al)

Këtë libër ia kushtoj bashkëshortit tim. Diçka e zakonshme? Ndoshta. E vërtetë? Sigurisht. Pa mbështetjen e tij morale nuk do të kisha vendosur kurrë të bëja përpara. Pa të nuk do ta dija kurrë se si është një martesë e lumtur, në mënyrë që t'ia dal të përshkruaj pikërisht të kundërtën.

Këtë libër ia kushtoj, gjithashtu, Elenit dhe Dorinës - lexueseve të mia të para. Atyre që prisnin me padurim t'u lexoja çdo kapitull të ri dhe nga të cilat... unë prisja të merrja aprovimin që në shprehjen e fytirës.

Nëse të gjithë lexuesit dhe lexueset do të reagojnë ashtu si ato të dyja, atëherë suksesi i librit do të jetë i garantuar.

Evështroi tek flinte i qetë, si fëmijë. *Burrat janë si fëmijë të vegjël.* Ku e kishte lexuar këtë shprehje?

Prej buzëve të tij dilte një “pëf” ritmike. Buzëqeshi. Frymëmarrja e tij ngjante paksa si gërhimë. Gjithmonë... Gjithmonë? Nuk kishte jetuar gjithmonë me të! Vetëm dhjetë vjet kishin së bashku.

Çakmaku i saj ndriçoi për pak dhomën e errët dhe menjëherë më pas cigarja e ndezur filloi të ndriçonte si një xixëllonjë dembele që përtonte të fluturonte.

E pra, dhjetë vjet... Mendja e saj u rikthye për pak në të kaluarën. U njohën në një mënyrë qesharake tek qëndronin në radhë te zyrat e tatimeve. Ajo punonte si financiere në një kompani, ndërsa ai një biznesmen me një tufë librash të llogarive që i kishte bërë lëmsh. Ajo me pak dokumente nëpër duar, ndërsa ai i ngarkuar me dosje e libra që i rrëshqisnin çdo tri minuta. Orët e pafundme të pritjes dhe librat që i rrëshqisnin nga duart

i ndihmuan të nisnin bisedën, para se të përfundonin për të pirë një kafe... Si fillim...

Më pas ajo mori përsipër të sistemonte kaosin që mbretëronte në librat e tij të llogarive dhe gjashtë muaj më vonë përfunduan në shkallët e një kishe. Rreth tyre fytyra të qeshura u hidhnin në kokë të gjithë prodhimin e orizit të atij viti.

Shkundi në tavëll hirin e cigares. Ai u kthye në anën tjetër dhe krevati kërciti lehtë. Defekt që ditën kur u ble. E konstatoi që herën e parë kur u shtrinë në të dhe, megjithëse përdorën të gjitha llojet e vajrave, nuk ia dolën që ta eliminonin këtë kërcitje të mallkuar. Së fundmi u mësuan me të, iu bë shprehi.

Shprehi! Fjalë magjike... Mbi të mbështeten martesat, bashkëpunime, marrëdhënie. Aftësia e të gjitha kafshëve, dykëmbëshe dhe katërkëmbëshe. I ngjan paksa rërës së lëvizshme. Nuk shpëton lehtë prej saj... Të detyron të sillesh pa pushim rreth çikrikut të një pusi të padukshëm dhe, kryesorja, pa e kuptuar.

E nxehur, shtypi cigaren që i kishte mbetur në tavëll. Ç'e kishte gjetur kështu, në mes të natës, dhe kishte filluar të filozofonte? Ç'ishin këto mendime pa lidhje që i vinin në kokë duke qenë mirë e bukur?

U ngrit dhe hapi pak dritaren që të largohej tymi nga dhoma. Ishte një natë e ëmbël, megjithëse bënte ftohtë. Rrugët ishin të shkreta dhe vetëm një qen shëtiste me nge aty ku gjatë ditës vendi mbushej me njerëz.

Krevati kërciti përsëri. E vështroi. E dashuronte këtë njeri, apo dhe ai i ishte bërë një shprehi? Ishte babai i

fëmijës së saj dhe shoku i saj i jetës... Por dhjetë vjet janë shumë ama... Po forca e zakonit? E pashmangshme pas kaq vitesh...

Po pastaj? Mbylli dritaren duke lënë jashtë natën dhe ajrin e saj të ftohtë. U shtri në krah të tij dhe menjëherë - thua se trupi i saj kishte magnet - dora e tij u mbështoll pas trupit të saj. Edhe një tjetër shprehi...

Aparati për zierjen e ujit fishkëlleu për të lajmëruar çdo të interesuar se e kishte kryer misionin e tij. Uji ishte zier.

- Mami! Uji po zien! Çfarë ta bëj?

Vogëlushja tetëvjeçare po bërtiste nga kuzhina në momentin që ajo po lyente buzët. Britma e saj nuk i bëri përshtypje. Për më tepër, kjo ndodhte çdo ditë dhe, sipas asaj që tregonte ora që mbante në dorë, ndodhte pothuajse në të njëjtën orë. I shoqi po rregullonte kollaren. Aroma e parfumit të tij ishte përhapur në të gjithë dhomën.

- Përsëri u vonuam! - i tha duke krehur flokët, të cilat, me gjithë moshën e tij dyzetvjeçare, ishin ende sterrë të zeza.

Por flokët e saj, ama, nuk kishin të njëjtin fat. Parukierja korrigjonte rregullisht nxitimin që kishte treguar natyra me to. Qimet e bardha që tradhtonin

moshën e saj tridhjetepesëvjeçare, zhdukeshin në atë ambient të këndshëm të floktores.

Vajti në kuzhinë dhe përgatiti qumështin për vogëlushen, e cila si çdo mëngjes e piu me një frymë. Sanduïçi ishte si gjithmonë në vendin e vet. U dëgjua boria e autobusit të shkollës. Po fillonte një ditë e re e njëjtë me të mëparshmet. Me buzëqeshjen rutinë të pikturuar në fytyrën e saj, përshëndeti me dorë autobusin e nxënësve që po largohej.

Filxhani me kafe ishte si gjithmonë në të njëjtin vend dhe nxirrte avuj. Vështroi e vrenjtur syprinën e kuzhinës. Normalisht, nëse do të kishte sedër, aty duhej të ishte bërë gropë, përderisa çdo mëngjes në atë pozicion rëndonte një filxhan me kafe. Ndezi një cigare dhe e thithi me ëndje. Asgjë nuk mund të krahasohej me këtë, me cigaren e parë të ditës. Piu një gllënjë kafe dhe qiellza ndjeu kënaqësinë e shijes së saj... Paska dhe momente ku shprehitë nuk janë të këqija...

- Çfarë ke? Kjo pyetje e thjeshtë buçiti në kokën e saj. Kishte harruar që nuk ishte vetëm. - Çfarë the?

- Të pyeta çfarë ke?

- Dhimbje koke... Përse pyet?

- Dukesh si e hutuar sot.

- Nuk fjeta mirë mbrëmë.

- Përse?

- Çdo të thotë “përse”? Përse nuk flenë mirë njerëzit?

- Sepse... hanë rëndë në darkë!

Buzëqeshja e saj ishte ironike, por ai nuk e kuptoi. Nuk ishte as hera e parë...

- Eja! Ikim se u bëmë vonë... Sot kemi shumë punë!

Cigare, çelësa, celular, alarmi i aktivizuar, makina gati dhe pas pak minutash në vorbullën e qarkullimit. Ndal, nis. Marshi i parë, marshi i dytë, dhe nga radioja një budalla që po thoshte me nxitim “mirëdita”... Prit, ore njeri, të vijë mesdita dhe të shohim nëse dita do të jetë e mirë apo jo! Përse nxitohesh?

Burri në krah të saj, i shoqi, po i jepte makinës duke kënduar me zë të ulët këngën që transmetonte radioja. Ra zilja e celularit të saj. Nuk ishte e nevojshme të shihte se kush po telefononte. E dinte. Ora e saj. “Kordoni umbilikal nuk këputet kurrë!” Ku e kishte dëgjuar këtë?

- Po nënë... Mirëmëngjesi... Po, rrugës jemi... Po, vajza është në shkollë... Shumë mirë është... Qofte me pilaf... Jo, nënë, mos dërgo musaka... Mirë, do të shohim... Po e mbyll tani.

Mbylli telefonin dhe menjëherë mbylli edhe sytë. Nervat e saj u ngjanin atyre kordave kur dikush, që s’ia kishte idenë, i kishte tendosur kaq shumë, saqë ato ishin gati për t’u këputur. Gjeti ngushëllim te cigarja.

- Prapë cigare!

- Ke një aftësi të çuditshme, nuk të shpëton asgjë!

- E dashur, mos u nxeh! Për të mirën tënde e kam!

- Edhe unë për të mirën time po tymos! Në mos për të mirën time, për të mirën e nervave të mia, patjetër!

- Po ç'ke kështu? Nuk mund të jetë vetëm dhembja e kokës! Ti me të vërtetë që je me nerva!

- Të tendosura!

- Për ç'arsye?

- Nuk e di!

- Mos të duhen pará të tjera?

- Beson se nëse i paguaj do të ulen?

- Cilat?

- Nervat!

E vështroi me seriozitet, por zilja e celularit ndërpreu vazhdimin e një diskutimi të pakuptimtë. Këtë radhë ishte celulari i tij dhe pas pak ai u zhyt në vorbullën e porosive, faturave dhe kërkesave të klientëve.

Vështroi jashtë dritares. Nëntori kishte hyrë i egërsuar. Synonte që ta konsideronin muaj dimri. Emërtimi “vjeshtë” e irritonte, kështu që i bëri ditët e veta sa më të ftohta që mundte.

Drita e kuqe e semaforit i detyroi të ndalonin. Vështrimi i saj u fokusua mbi një çift që më kot priste ndonjë mjet transporti, të çfarëdolloj madhësie dhe ngjyre. Vajza kishte ftohtë dhe ai i kishte kaluar dorën te supet, duke u përpjekur aq sa mundej për ta mbrojtur dhe për ta ngrohur prej erës së ftohtë që po frynte. Ishin të rinj, dukeshin të dashuruar. A do të ishin të martuar vallë? Ndoshta ishin të sapomartuar... E pa tek përkuli kokën mbi supin e tij dhe gogësiu. Ai e shtrëngoi edhe më shumë pas vetes para se t'i puthte flokët.

Do të dëshironte të zbriste nga makina e saj e ngrohtë dhe t'u thoshte të përpiqeshin të mbanin me thonj e

me dhëmbë atë që ndienin tani për njëri-tjetrin, do të donte t'u thoshte se me kënaqësi do ta shkëmbente me ta makinën e saj të shtrenjtë, mjaftonte që të kishte edhe ajo dashurinë në sytë e saj, ashtu si ata...

U ndez drita jeshile e semaforit, makina u nis dhe çifti mbeti mbrapa duke pritur diçka që ndoshta nuk do të vinte.

Ndoshta ashtu si ajo...

*Q*umësbt, sheqer, miell, makarona, oriz, bukë për tost... Lista që mbante në dorë ishte pa mbarim dhe karroca që ajo shtynte kërciste nën peshën e produkteve që mbante.

Produktet e konsumit që kishte blerë ishin ngjeshur në karrocën e supermarketit dhe prisnin që të vendoseshin nëpër qese dhe pastaj të zinin vend me rregull nëpër raftet e kuzhinës së saj. Me rregull, ashtu siç ishin edhe rrobat në dollap e nëpër sirtarë, ashtu siç ishin këpucët në raftin e tyre, peshqirët dhe çarçafët, me po atë rregull që rridhte edhe vetë jeta e saj. Ku? Në një dollap edhe ajo... Apo ndoshta në një kafaz? Një zonjë, me vithe të gjera, e shtyu për të marrë nga rafti një detergjent që hiqte nga rrobat çdo njollë. E zhdukte menjëherë... Të paktën, zonja që e reklamonte detergjentin betohej për këtë veti të tij.

Vazhdoi të ecte nëpër korridoret e supermarketit që ishin shumë të ndriçuar dhe ku dëgjohej një muzikë

e lehtë. Qëndroi e pavendosur në raftin e letrave higjienike. Që nga përdorimi i... gazetës e deri më sot bota kishte ndryshuar. Reklamat premtinin butësi gjithnjë e më të madhe gjatë përdorimit nga konsumatorët. Mori një pako që i kapi dora dhe si e hipnotizuar u drejtua te solucionet për larjen e enëve.

Radha në arkë ishte e pritshme. Po ashtu edhe indiferenca e arkëtares. Me një vështrim të zbrazët i kalonte produktet para detektorit të çmimeve dhe pastaj i flakte me apati mbi bango, duke i shndërruar bukët e thekura në thërrime, të cilat, gjithsesi, i duheshin, por kishte harruar që t'i blinte, ashtu dhe makaronat spageti në makarona të vogla, që nuk i blinte kurrë, pasi nuk u pëlqenin.

Ajo nuk kishte kohë që t'i bënte vërejtje, sepse po thyente rekord shpejtësie. Nga njëra anë nxirrte produktet nga karroca dhe, nga ana tjetër, po i vendoste nëpër qese duke i ndarë në kategori që ta kishte më të lehtë për t'i sistemuar në shtëpi.

Tingulli ritmik i kasave ishte paksa acarues. Por jo aq sa shuma totale që shënohej mbi faturë. Ishte momenti i vetëm kur arkëtarja indiferente të fliste. Por përsëri, pa të vështruar në sy, vështronte thonjtë e saj, të cilat pa dyshim kishin nevojë për trajtim - po ku ta gjente kohën ajo?

Produktet ishin të vendosura nëpër qese. Tani fillonin vështirësitë. E ngjashme me një peshore, e ngarkuar me qese në të dyja duart, i duhej të kërkonte dhe taksi për të mbërritur në shtëpi para mesnatës.

Ndezi një cigare dhe u ul për të shijuar mundin e saj. Orizi, makaronat, sheqeri, kafeja, ishin vendosur në vendet e tyre. Kuzhina nuk ngjante më me një vend të bombarduar. Sa mirë do të ishte nëse mund të thoshte të njëjtën gjë dhe për veten e saj. Dëgjoi zhurmën e lehtë të makinës larëse që po shtrydhte rrobat. Përse befas ndiente sikur brenda kazanit të makinës larëse, midis rrobave të pastra, ndodhej edhe ajo vetë?

Frymëmarrja doli me vështirësi dhe me zhurmë nga mushkëritë e saj. Tashmë ishte e sigurt se ndodhej brenda në kazanin e makinës larëse. Me siguri ndonjë çorape do t'i ishte mbështjellë rreth qafës së saj. Tenxherja, indiferente për dramën e një njeriu që po mbytej, filloi të fërshellejë gëzueshëm, ndërsa aroma nga barbunjat që po zienin brenda saj mbushi gjithë kuzhinën. Ishte kujtuar t'u hidhte kripë?

I shoqi hyri në kuzhinë. Sapo ishte kthyer nga shëtitja e përditshme që bënte pasditeve nëpër dyqanet që furnizonte kompania e tij.

- Bobo! Jam i vdekur!

U shemb në karrigen përballë saj.

- Mund të jesh i lumtur!

- Përse? Ngaqë jam i lodhur për vdekje?

- Jo! Sepse je një i lodhur për vdekje të cilit po i bën shoqëri një tjetër e lodhur për vdekje! Unë!

- Vërtet? Çfarë bërë?

- Ç'ne! Asgjë! Vajta në floktore, bëra manikyr, u shtriva për t'u çlodhur... Ato që bëj gjithmonë!

- Hajde tani! Sa oreks që ke për të bërë shaka!

- Hëm! Gjëra qejfi janë këto, nuk mund të fshihen!

Ndoshta e dalloi... rrezikun që fshihej në zërin e saj dhe nxitoi të ndërronte temën e bisedës:

- Ku është vajza?

- E mori mamaja jote dhe vajtën për vizitë te motra e saj.

- E po mirë! Çfarë do të hamë?

- Barbunja!

- Në mes të dimrit?

- Nuk të thashë që kemi akullore! Barbunja të thashë!

- Unë e di se barbunjat janë bimë të stinës së verës!

- E pra, kam lajme të gëzueshme! *Xbaxha Stathi* i ofron gjatë dymbëdhjetë muajve të vitit!

- Po, por çdo gjë ka kohën e vet, e dashura ime!

- Denoncoje për... shitje të paligjshme zarzavatesh, i dashur.

- E kuptova! Ende nuk të kanë rënë nervat!

- I ngjajnë virozës! Duhet të bëjnë ciklin e tyre.

Ai doli nga kuzhina dhe ajo mbeti aty me vështrimin të ngulur në boshllëk. Disa rroba të shtrydhura e prisnin që t'i nderte dhe diku midis tyre ishte dhe shpirti i saj. Barbunjat zienin ngadalë në tenxheren me presion. Pyeti veten se ç'lidhje kishte ajo me të gjitha këto. Mos duhej të hapte derën? Zhurma e dushit nga kati i sipërm i dha të kuptonte se i shoqi tashmë ishte nën pushtetin e ujit. Edhe ajo të njëjtën gjë ndiente. Se

ishte nën pushtetin e ujit, por në një det të thellë ku i mungonte oksigjeni.

Po këto që lagnin faqet e saj, a nuk ishin lot? Përse po qante? Ndoshta ngaqë jashtë filloi të binte shi... Ndoshta nga forca e zakonit...

K ishte përshtypjen se, nëse do të buzëqeshte edhe një herë pa arsye, fytyra e saj do të thërrmohej në mijëra a miliona copa të vogla si një pasqyrë.

Oxhaku në dhomën e ndenjjes të së ëmës ndriçonte ambientin përreth. I ati diskutonte me të shoqin dhe vëllanë e saj për sportin e dashur... të asaj periudhe, për bursën. Dikur kishte qenë futbollit. Tashmë ky treg paralel u kishte vjedhur magjinë fazave të një ndeshjeje të bukur futbollit. E ëma së bashku me nusen e të vëllait po ndiqnin një film grek bardhezi shumë të vjetër, në të cilin Kosta Karras ishte shumë i ri, Vasili Kailas pothuajse foshnje, ndërsa Beata Asimakopulu, në rolin e përhershëm të njerks së keqe që torturonte thjeshtren e saj invalide, Maria Sokalin, shumë kohë përpara se kjo të bëhej zonja Papandreu. E bija së bashku me dy fëmijët e vëllait të saj po bënin gjumin e pasdites në dhomën e gjyshes së tyre.

Një shfaqje e lumturisë së përkryer familjare. Megjithatë, ajo ndihej sikur gjendej përsëri në kazanin e makinës larëse, madje në shpejtësinë maksimale të rrotullimit për një shtrydhje sa më të mirë...

Filmi u ndërpre për të transmetuar reklama në momentin që Maria Sokali hidhte hapat e saj të parë, ndërsa njerka e keqe, Beata, po intrigonte me një kënaqësi të jashtëzakonshme. Vëmendjen ia tërhoqi reklama me vajzën e bukur që pastronte me një lehtësi të pabesueshme një tavë qelqi. Dhe në vazhdim një vajzë tjetër, edhe më e bukur, që pastronte tualetin e shtëpisë së saj.

Përse reklamati ishin kaq larg realitetit? Përse i tregonin kaq të gëzuara, kaq të bukura, kaq elegante, të veshura me kaq shije dhe të lyera kaq bukur gratë shtëpiake, saqë ngjanin... sikur vinin nga një planet tjetër? Askush nuk u kishte folur producentëve për deformimin e trupit, për celulitin, për lodhjen, për qeskat poshtë syve apo ndoshta dhe për variçet? Askush nuk u kishte thënë se asnjë grua nuk është dhe kaq e gëzuar kur fërkon tepsitë me mbeturinat e gjellës së drekës, apo ndoshta akoma më keq, kur pastron tualetin? Apo ndoshta besonin se me këtë mënyrë do t'ia arrinin t'i bindnin të buzëqeshnin duke bërë gjithë këto punë të mërzitshme?

Tani në ekran po shfaqej një bukuroshe dy metra e gjatë që fërkonte vithet e saj inekzistente me një pomadë të shpifur, gjoja çudibërëse, në trajtë xheli në ngjyrë jeshile si të një njeriu të nxehur në kulm. I fërkonte që ato të zhdukeshin... po ku të shkonin? Te ti teleshikues,

që rri e vështron se si tallen grabitqarët e reklamave dhe nuk qesh, as nuk nxehesh, por i mbushur me shpresë vrapon te farmacia më e afërt për të blerë atë xhel të shpifur ngjyrë jeshile i cili përgatitet prej algave apo dhe prej ndonjë gjëje tjetër më të pështirë.

Ja, tani një kukull tjetër! Dinamike. E arratisur nga burgu. Dhe në autobusin ku futet për t'u larguar, futen edhe qentë e policisë, por nuk janë në gjendje ta dallojnë nga era për shkak të deodorantit që ka përdorur, ose ndoshta, se kështu shkruhet në skenar. Sa vjet mund të ketë ai që shkroi skenarin pa u futur në autobus, dhe madje gjatë stinës së verës? Nuk mbetet gjë tjetër veçse banorët e Athinës ta bojkotojnë deodorantin në fjalë...

Rifillon filmi bardhezi. Nuk ishte e nevojshme për ta parë deri në fund. E dinte.

Dy të dashuruarit martohen... "*Fund*"... Përse askush nuk e shkruante fjalën e duhur? "*Fillimi*" i përrallës... A nuk fillonte gjithçka prej aty? Nga martesa - apo ndoshta nga momenti i propozimit për martesë.

I shoqi i kishte propozuar një mbrëmje tek po ktheheshin nga një film i hatashëm triller i mbushur me gjak. Moment i gabuar, pa romantizëm, pa emocion... Thjesht...

- Ç'do të thoshe nëse do të të kërkoja të martoheshim?

Natyrisht që ishte entuziazmuar. Sigurisht që kishte pranuar. E kishte përqaftuar, e kishte puthur dhe kishte vrapuar për t'ua thënë prindërve të saj, të cilët, të

emocionuar, e kishin përqafuar dhe e kishin puthur. E njëjta skenë që luhet në nëntë ndër dhjetë shtëpi që kanë vajzë në moshë martese.

Shumë emocionuese qe edhe fejesa e saj, por aty secili ishte i emocionuar për arsyet e veta. Disa prej këtyre arsyeve nuk kishin asnjë lidhje me gëzimin... Puthja e vjehrrës, tani që i vinte ndër mend, ngjante paksa me puthjen e Judës, por pa tridhjetë asprat... Ndoshta sepse momenti i parë kur u njohën, sipas vjehrrës së saj, do të duhej të ishte edhe i fundit, por për mirë apo për keq kjo njohje vazhdonte për dhjetë vjet me radhë.

Sigurisht që kishin nënshkruar një armëpushim të heshtur me pauza disaminutëshe debatesh, por që zhvilloheshin me kaq mirësjellje sa që askush nuk kuptonte gjë, sigurisht përveç atyre të djave. Vështrimet e tyre si shpata kryqëzoheshin kaq dhunshëm, sa që, nëse ndokush do të gjendej në mes tyre në atë moment, rrezik se mund të humbiste kokën. Por meqenëse kjo “dashuri” e madhe mes tyre ishte një sekret që e dinin të gjithë, askush nuk e bënte gabimin që të gjendej mes shpatave të kryqëzuara, ndoshta sepse e donte shumë kokën e vet, kështu që priste me durim sa shpatat të futeshin përsëri në millet e syve të tyre dhe pastaj vazhdonte shëtitjen e tij...

Ditën e fejesës, spila që i vendosi e vjehrra, iu shmang destinacionit dhe në vend që të vendosej te jaka, iu fut... gabimisht në mish.

- Më fal, e dashur... mos ndoshta të shkaktova dhembje?
- e pyeti, dhe vetëm ato të dyja e dinin se pikërisht ai ishte qëllimi, të shkaktonte dhembje.

- Jo, mama, aspak! As që arritët të më preknit!

Nga ai moment e në vazhdim... por jo... edhe më herët... të dyja e dinin se në çfarë dërrase shkelnin. Arsyeja ishte e thjeshtë dhe e stërlashtë. Kjo e huaj, kaq pak... e denjë, duke qenë mirë e bukur kishte ardhur dhe ia kishte marrë kaq shpejt birin e saj të dashur! Vetëm tridhjetë vjeç dhe iku, iku trimi!

Qau shumë për të birin. Ditën e dasmës kartëpecetat i bënë shumë punë. Nëse nuk do t'i vinte turp nga njerëzit, do t'ia shkreppte edhe vajit: *Një ditë maji ike larg, një ditë maji të humba...*

- E po tani që e pashë edhe këtë, i kam parë të gjitha!

Zëri i fortë i së ëmës ia largoi menjëherë kujtimet dhe e risolli në jetën reale.

- Nënë, çfarë ke që bërtet kështu? - u habit vëllai i saj.

- Motra jote jo vetëm që e ndoqi deri në fund një film grek, por, për më tepër, edhe po qan, dhe unë duhet të ruaj qetësinë?

Në ekranin e televizorit një plakë simpatike dhe e qeshur po reklamonte pelena të posaçme për të moshuarit. Por ajo kishte alibi për lotët e saj të pajustificuar. Filmi grek me fund të lumtur... Dhe pastaj thonë se arti kopjon jetën...

“Zëvendësimi i potencialit njerëzor prej makinave.”
 Ky do të mund të ishte përkufizimi i fjalës
 “përparim”.

Vështroi përreth. Pesë tavolina së bashku me të sajën gjendeshin në zyrën e financës së kompanisë “së tyre”. Kështu e quante i shoqi, kompania “e tyre”, por ajo ishte vetëm e tij. E kishte krijuar vetë ai nga fillimi. Ajo e gjeti të gatshme. Pas martesës së tyre u konsiderua si e natyrshme që ajo do të linte punën e saj të mëparshme dhe do të merrte përsipër detyrën e shefes së financës në kompaninë “e tyre”. Tani që po e mendonte mirë, nuk e kishin pyetur. Thjesht ishte vendosur, dhe tani katër persona punonin duke ndjekur udhëzimet e saj. Do të mund të quhej edhe ngritje në detyrë. Por, përse ajo nuk e shihte më si të tillë?

Në një prej tavolinave ku ishte vendosur printeri u dëgjua një zhurmë si kollë e thatë dhe pastaj ai filloi të

printonte fatura. Printeri i tavolinës në krah, qëndronte në një heshtje paralajmëruese, ndërsa vajza që qëndronte para kompjuterit po punonte intensivisht mbi tastierë, gjë që tregonte se pas pak edhe ky printer do të bënte të njëjtën gjë që bënte dhe ai i tavolinës aty pranë.

Vështroi me neveri kompjuterin e saj dhe ndezi një cigare. Kursori në ekran ndizej dhe shuhej duke kërkuar që të fillonte nga puna, por ajo e vështronte me indiferentizëm dhe apati. Ja dhe një e mirë kur punoni në kompaninë “tuaj”: askush nuk mund të të vështrojë vëngër nëse nuk e torturon pa mëshirë kompjuterin tënd.

Iu afrua sekretarja e saj.

- Takimi që kishit në orën njëmbëdhjetë u anulua.
- Gëzohem që po e dëgjoj. Ka ndonjë gjë tjetër?
- Asgjë urgjente për sot, më vjen keq...
- Mos të të vijë keq kur unë gëzohem!

Gëzimi nuk i dallohej në fytyrë. Dera e kafazit u hap. Vendimi ishte i çastit. Nuk donte ta mendonte për së dyti. U ngrit nga ndenjësja sikur ta kishin shtyrë me dhjetëra susta.

- Po iki!
- Ku po shkoni?
- Nuk e di! Sidoqoftë, për sot po iki! I thoni tim shoqi se do të takohemi në shtëpi!
- Po nëse iu kërkon dikush?
- Do të ishte gabim i tij!

Dera ishte afër dhe dora e saj mbeti pezull në ajër nga pyetja që i bëri vajza e cila mbante në dorë disa fatura.

- Çfarë t'i bëj këto?

Nuk pranoi as t'u hidhte një sy. Vështroi vajzën me plogështi.

- Të gjesh një djalë të mirë dhe t'i martosh, bukuroshel!

Mundi të shihte vetëm buzët e saj të lyera bukur të hapeshin nga habia dhe sytë që iu zgurdulluan.

Tashmë gjendej në trotuar. Midis njerëzve që vraponin, shtynte dhe shtyhej prej tyre. Ndjenja e lirisë e shtynte drejt një dëshire për t'i rënë gjoksit me duar dhe për të lëshuar britma si ato të Tarzanit. E braktisi shpejt këtë ide. Ndoshta Athina mund të ishte shndërruar në një xhungël, por sigurisht që nuk kishte asnjë lidhje me atë njeriun-majmun që u bë i famshëm se hidhej nga pema në pemë.

Iu përkushtua vitrinave. Vendimi ishte i prerë. Nuk do të shihte për këmisha, kostume apo rroba për fëmijë. A nuk bënte gjithnjë këtë gjë? Nisej për të blerë diçka për vete dhe kthehej si Plaku i Vitit të Ri, e ngarkuar me dhurata për të tjerët. Sot... sot do t'i përkushtohej vetes së saj. I shpëtoi një buzëqeshje prej çapکہeneje.

- Duket sikur është qepur posaçërisht për ju! - u përpoq ta bindte shitësja për një palë pantallona të ngushta dhe një pulovër që i rrinte ngjitur pas trupit.

Nuk donte t'ia prishte përpjekjet e ndërgjegjshme që po bënte duke i thënë se, sido që të ishte, ajo ishte e vendosur për t'i blerë; rrjedhimisht argumentet e saj shkonin dëm.

- Fustan i përkryer! Thua se është qepur posaçërisht për ju! - i tha shitësja edhe në dyqanin tjetër për një fustan të zi ngjitur pas trupit, të cilin, sido që të ishte, do ta blinte, por pa e ditur se çfarë do ta bënte!

- Këto këpucë ju rrinë shumë mirë! - i tha edhe shitësi për këpucët me takë të lartë që po provonte, dhe si përfundim bleu tri palë.

Edhe një vendim tjetër. Nuk do të vishte më këpucë të sheshta, që kur i vishte ngjante si teze Aspasia. Megjithëse nuk kishte teze me emrin Aspasia...

- Keni trup të përkryer! - i tha zonja në moshë të kaluar, në dyqanin e të brendshmeve, kur po provonte njërën pas tjetrës të brendshme seksi.

- Për moshën time, mirë jam! - iu përgjigj ajo indiferente.

- Për çfarë moshe flisni? Vajzë e re jeni! I ke mbushur tridhjetë vjeç? Nuk e besoj! - vazhdoi shitësja duke shpalosur talentin e saj.

I erdhi ta puthte. Ta merrte në krahë dhe të kërcenin një vals brenda në dyqan. Por pamja e saj me të brendshme prej dantelle duke kërcyer vals me zonjën e moshuar, bëri të hiqte dorë në kohë. U mjaftua me një buzëqeshje plot mirënjohje dhe bleu të gjitha kompletet që kishte provuar. Tani e kishte radhën zonja ta vështronte me mirënjohje...

Në program ishte dhe vajtja në floktore. Jo ndonjë ndryshim rrënjësor. Patjetër që do të lyente flokët, sepse

rrënjët tradhtarë dallonin kërcënueshëm. Do t'i priste pak, pasi i admironte flokët e saj të gjatë. Dhe patjetër një krehje... Po përse?

Ecte e ngarkuar me qese, me të gjitha ato që kishte blerë për vetë. Flokët e saj ishin krehur me shije. Ajo nxitje e brendshme nuk kishte ndër mend të largohej. Ditë e mrekullueshme e premtja. Pas mësimit vajza do të shkonte te gjyshja për fundjavë. Nuk kishte asnjë detyrim shoqëror apo të ndonjë lloji tjetër, kështu që do t'i kërkonte të shoqit të dilnin së bashku. Vërtet, sa kohë kishin pa dalë së bashku?

Injoroi atë zë të hollë, keqdashës dhe të çjerrë që i kumbonte në kokë:

- Asnjëherë gjatë tri viteve të fundit. Megjithatë ishte e vërtetë. Nëse nuk do të dilnin me miq, nëse nuk do të duhej të takonin klientë të rëndësishëm, ishte e pamundur të shqitej nga kolltuku i tij i dashur përballë televizorit. Natyrisht që pothuajse për çdo javë ishin dhe takimet e domosdoshme familjare, herë te njëra nënë dhe herë te tjetra.

Por sonte donte që të ishin vetëm ata të dy. Dontë të shkonin diku për të pirë, për të vallëzuar, për t'u puthur në makinë, për të bërë dashuri në çdo vend tjetër përveç krevatit të tyre që kërciste. Dontë që të ndihej përsëri e gjallë, e dashuruar dhe... e aftë për t'u dashuruar.

Një dush me kujdes që të mos i prisheshin flokët e krehur. Kremra dhe tualet të kujdesshëm. Fustanin e

ngushtë të zi, këpucët me takë të lartë, dhe në sy, përveç hijeve dhe lapsit të përdorur, shkëlqenin dhe dëshirat.

- Përse je veshur kështu? Mos më thuaj se presim vizitorë? Sepse jam i lodhur për vdekje! Ke ndryshuar modelin e flokëve? Çfarë kemi për të ngrënë?

Hyrja, puthja e zakonshme dhe disi e hutuar, varja e palltos, çanta në vendin e vet, dhe ajo duke u ngurtësuar gjithnjë e më tepër pas çdo fjale të tij, derisa mbeti si një statujë që zbukuronte hyrjen e shtëpisë. Një statujë me fustan të zi, këpucë me takë të lartë dhe krehje me shije. Ndërsa ai kërkonte nëpër tenxhere të gjente ndonjë gjellë. Pastaj iu drejtua asaj.

- Ku je? Po ç'të gjeti? U kthye dhe pyeti statujën.

Nëse nuk do t'i vinte keq për vazon që zbukuronte tavolinën e vogël në hyrje të shtëpisë, do t'ia kishte thyer në kokë. Kishte nevojë për të dëgjuar zhurmën që do të bënin ato dy objekte boshe në momentin që do të thyheshin: vazoja dhe koka e tij...

- Ke ndonjë gjë?

- Sot dola dhe bleva disa gjëra... - iu përgjigj pa e pasur mendjen.

- Vërtet? Çfarë më bleve?

Pozicioni i vazos bëhej gjithnjë e më i vështirë, më së fundi do t'ia vërviste në kokë.

- Asgjë! Sot bleva vetëm për vete.

E vështroi, thua se në atë moment u ul nga planeti Mars.

Dhe ajo vazhdoi:

- Bleva këtë fustan, këpucët...

- A nuk janë me takë shumë të lartë? Ti zakonisht nuk vesh këpucë të tilla! Kujdes, mos thyesh ndonjë këmbë!

Vazoja po dridhej nga frika. I kishte ardhur fundi.

- Bleva edhe gjëra të tjera, vajta te floktorja... Dëshiroj që sonte të dalim bashkë!

- Përse?

- Duhet të ketë patjetër një arsye për të dalë?

- Po ne nuk dalim asnjëherë të premteve!

- Mos kemi dhënë ndonjë premtim të shenjtë për këtë?

- Je bërë shumë e çuditshme kohët e fundit!

- Dhe ti ke turp të dalësh me mua?

- Ç'do të thuash, që ta kuptoj? Nejse, ku dëshiron që të shkojmë?

- Tani? Asgjëkundi! Nuk ka më kuptim!

Ishte mundur... Uli kokën dhe filloi të ngjiste shkallët që të çonin në dhomën e gjumit. Vazoja mori frymë thellë. Kishte shpëtuar nga thonjtë e vdekjes.

- Do të porosis picë! - i thirri pak para se ajo të mbyllte derën.

Fustani i zi përfundoi në dollap. Këpucët me takë të lartë në kutinë e tyre. Sa për krehjen elegante, u zhduk nga krehri që kalonte nëpër flokë me ngulm dhe me forcë. Vetëm me ëndrrat për mbrëmjen e sotme romantike nuk dinte se çfarë të bënte.

Do të hanin picë në vend të ndonjë gjelle të përzgjedhur. Do të pinin birra në vend të ndonjë vere të shtrenjtë, do të shihnin televizor në vend që të kërcenin

të shtrënguar njëri me tjetrin në pistën e ndonjë lokali mondan. Sa për të puthurat në makinë, ato do t'i shihte në ëndërr...

Jashtë filloi një shi i furishëm. Vështroi qiellin. Ishte sterrë i zi. Ashtu si shpirti i saj...

Këtë kalučin te gjinekologu, me këto mbështetëset për këmbët, në anën e majtë dhe të djathtë, me siguri që një burrë e kishte shpikur. Përjashtohet mundësia që një grua të shpikte një pajisje të tillë torturuese që e poshtëronte kaq shumë gjininë e saj. Fakti që mjeku në fjalë ishte mjeku i saj gjatë pesëmbëdhjetë viteve të fundit dhe se sistemi i saj riprodhues nuk kishte asgjë për t'i fshehur, nuk e zvogëlonte aspak torturën e vizitës.

- Je shumë mirë, zonjë! - i buzëqeshi kur u ul përballë saj në tavolinën e tij.

- Gëzohem...

- Kam përpara dhe Pap testin! Çdo gjë shkon si sahat!

Ajo kishte dyshimet e saj. Përse i dukej sikur sahati i saj nuk ecte mirë, sikur asnjë prej ingranazheve të tij nuk punonte mirë? Kryqëzoi duart në gjoks dhe e vështrroi.

- Diçka po të ndodh...

Diagnozë e saktë...

- Ka ndonjë mundësi që të hyj në menopauzë?

- Jo, sigurisht që jo! Si të shkoi nëpër mend kjo gjë dhe aq më tepër në moshën tënde? U çmende?

- Për këtë po pyes dhe veten...

- Nuk po më tregon gjithçka!

- Nuk jam mirë!

- Çfarë ndien?

- Herë-herë ndihem e zhgënjyer, e zbrazët... Qaj për arsyen më të vogël...

- Përse nuk bëni një fëmijë tjetër?

Sustat e nervave e bënë të hidhej përpjetë.

- Edhe ti je një burrë!

- Kështu besoj, por nuk e quaj defekt!

- Përderisa kuron gra është, madje, i madh! Kam për detyrë të të informoj se trupi i gruas nuk është vetëm një mitër që lind fëmijë! Ka shpirt... Dhe sado që do të të duket e çuditshme, ka edhe tru! Një fëmijë nuk është zgjidhje dhe as ilaç për të gjitha sëmundjet!

- Prit, se more vrull! Vetë the se ndihesh e zbrazët!

- Dhe për të mbushur zbrazëtinë duhet të fus në organizëm një... një... Dreq! Pse s'më vjen fjala e duhur? "Një parazit!" Që do të ushqehet dhe do të jetojë prej meje për nëntë muaj! Që do të më transformojë në një tullumbace të fryrë si mos më keq! Që do të kem siklet në stomak dhe një sërë problemesh të tjera! Dhe, për më tepër, kur të vijë momenti për të dalë, do të më ndajë më dysh nga dhembja.

- Fëmijët nuk janë parazitë! Janë lumturi! - mbrojt ai arsyen kryesore të ekzistencës së profesionit të tij.

- Lumturi për kë? Për gjyshet dhe gjyshërit, që pasi e harxhuan rigorozitetin te fëmijët e tyre, për të larë gjynahet shndërrohen në... miqtë më të mirë të nipërve të tyre duke shkatërruar nervat e prindërve!

- I beson të gjitha këto që thua? Se tani po filloj të dyshoj për shëndetin tënd mendor!

- Edhe unë me tëndin! Dëgjo se ç'thotë: "Fëmijët janë lumturi!" Telash i përjetshëm ishin, janë dhe do të jenë! Edhe ti telash ishe për prindërit e tu, edhe unë për të mitë, dhe të gjithë ne! Po të informoj se, nëse Zoti nuk do të na kishte budallepsur duke na dhënë atë që ne në mënyrë të kulturuar e quajmë "tendencë seksuale" ose, të paktën, nëse do të na kishte lënë ndonjë grimcë arsyeje, raca njerëzore do të kishte mbetur në stadin fillestar të Adamit dhe Evës!

Mjeku filloi të djersitej dhe të lëvizte me nerva në karrigen e tij, por ajo nuk ndalonte së foluri, nëse nuk nxirrte nga brenda saj të gjitha ato që po e mbysnin.

- Sjell në jetë krijesa për të cilat e di që më parë se do të torturohen, do të kalojnë dhimbje, do të qajnë dhe ndoshta do të vënë në diskutim dhe vetë ekzistencën e tyre, veçanërisht nëse janë femra! Sigurisht që ky planet nuk është krijuar për ne! Përse Zoti nuk krijoi dy lloj planetësh? Te njëri të jetonin gratë dhe te tjetri burrat!

- Më dëgjo, duhet të qetësohesh... Po flet përçart dhe nuk e di nëse e mban mend se edhe ti ke një vajzë!

- Ç'lidhje ka kjo tani? Fëmijën tim e dua dhe, mbi të gjitha, nuk pendohem që e linda!

Ishte e sigurt se dëgjoji një psherëtimë lehtësimi nga buzët e tij dhe buzëqeshi sikur papritur erdhi në vete.

- I mjeri ti, të terrorizova! Çfarë imagjinove? Se këtu, para syve të tu, do të transformohesha në Vrasësen e Papadhimantit¹?

- E vërteta është se...

- E vërteta është se po rritem, se dua diçka më të mirë për veten, sepse dhashë shumë prej vetes sime te të tjerët dhe po më mbarojnë rezervat! E kuptove?

- Jo!

- Pra e sheh përse besoj në atë se përfundimisht është defekt të jesh burrë? Tashmë kishte mbërritur te dera dhe e kishte hapur. - Do të takohemi pas gjashtë muajsh... Mirupafshim!

Priti me durim një taksi që do ta çonte ku të donte ajo. *Gabimet paguben, kukulla ime*, mendoi. Ishte gabim që nuk u interesua kurrë për të marrë leje drejtimi për automjetet dhe të shtonte edhe një tjetër automjet në ato miliona që qarkullonin tashmë me kaq vështirësi?

Zilja e celularit që po binte ndërpreu një tjetër krizë ndërgjegjësimiti.

- Ku je? Ishte i shoqi.

- Në rrugë.

- Ç'po bën?

- Shëtite! Çfarë do që të bëj? Po pres një taksi.

¹ Papadhimanti, shkrimtar grek nga Skiatho.

- Mirë, mos u nxehtë! Të mora që të mësoja nëse mbarove me mjekun.

Surprizë! E mbante mend!

- Sapo...

- Çdo gjë në rregull?

- Jam shëndoshë e mirë!

- Shumë mirë! Do të takohemi në shtëpi në darkë.

Ndërprerje e bisedës.

Edhe një surprizë e dytë. U gjet një taksi. Shoferi ishte burrë. Asnjë surprizë. I dukej vetja dhe i bukur. Por nuk ishte. Dhe i vardisej. Donte të nxehej. Nuk ia doli. Ç'faj kishte dhe ai?

U lind mashkull...

Përse burrat i zë menjëherë gjumi pasi bëjnë dashuri?
Sidoqoftë, jo për të njëjtën arsye që rrinë zgjuar gratë...

Diku e kishte lexuar këtë, por ishte e pamundur t'i kujtohej.

Edhe një tjetër prej "atyre" netëve kishte mbaruar. Nuk kishte ankesa. Ishte një bashkëshort i ëmbël dhe përkujdesej për të.

Atëherë, cili ishte problemi? Përse shpirti i saj nuk ishte aq i kënaqur sa dhe trupi? Ç'kërkonte? Ndoshta të paparashikueshmen... Ndoshta diçka të re...

Pas dhjetë vitesh jete të përbashkët seksuale, e dinte se ku do ta prekte, se çfarë lëvizje do të vinte më pas. Kjo siguri kishte filluar ta shqetësonte. E shqetësonte fakti që e zinte gjumi menjëherë pasi bënin dashuri. E shqetësonte fakti se ai nuk tregonte interes për atë që loja dashurore të përparonte në një rrugë të re, sikur edhe vetëm një hap. E shqetësonte - dhe kjo ishte më e

keqja - që nuk e linte as atë që të eksperimentonte. Dhe e fundit: seksi nuk ishte kurrë një temë diskutimi midis tyre. A thua se i vinte turp kur ajo hapte këtë bisedë dhe pikërisht në atë moment i kujtoheshin gjëra pa asnjë lidhje dhe ndërronte temë.

Krejt papritur, si reklama e *Silk Cut* që tregonte mëndafshin e grisur, ashtu dhe kujtimi i atij tjetrit erdhi në mendjen e saj... Sa vite kishin kaluar? Ishte katërbëdhjetë... jo! Ishte plot gjashtëmbëdhjetë vjeçe! Kishte kaluar një jetë e tërë që atëherë, dhe me kokëfortësi nuk donte ta kujtonte. Ishte një kujtim që e kishte flakur nga qenia e saj si të ishte një vizitor i padëshirueshëm.

Po si guxoi ta pushtonte kështu tani? Por kështu ishte ai. Arrogant. I shkujdesur. Plot jetë, gjithë humor dhe i qeshur. Moskokëçarës... I mrekullueshëm. Hyri në jetën e saj kur ishte nëntëmbëdhjetë vjeçe dhe qëndroi aty për katër vjet. U largua se ajo nuk mund ta mbante. Se ishte krejt i kundërt nga të gjitha ato që i kishin ngulitur në kokë prindërit e saj. Ua prezantoi me krenari një pasdite, por që në momentin e parë e kuptoi me tmerr se përfaqësonte atë që ata urrenin më shumë.

E ëma filloi kundër tij një kryqëzatë me një fanatizëm të tillë, që nuk e kishin as kryqtarët e vërtetë. Në pak muaj tallazet e dashurisë, nga njëra anë, dhe të trysnisë të së ëmës, nga ana tjetër, e kishin shkatërruar. Preferoi prehrin e nënës, që ishte i gatshëm ta pranonte dhe ta ngushëllonte, veçanërisht e kënaqur që prishësi i

ardhshëm i traditave të tyre familjare... kishte ikur andej nga kishte ardhur, ndoshta dhe më larg.

Si një qen i rrahur ajo lëpiu plagët e saj dhe vazhdoi më tej. Me një martesë... që kishte bekimin e prindërve të saj. Më në fund kishte bërë një gjë të mirë - për ata...

Po për veten e saj? Si do të kishte qenë po të martohej me atë tjetrin? Nuk do ta mësonte kurrë. Tashmë ishte vonë. Kishte bashkëshortin, vajzën e saj dhe ishte një teveqele që e vriste mendjen kaq shumë! Ky ishte problemi i saj!

Ora kishte shkuar dy. Në mëngjes zilja e orës nuk do ta mbante me hatër, do të binte në orën e caktuar. Jashtë binte përsëri shi, sytë i digjnin dhe donte të besonte se e kishte nga pagjumësia e jo nga lotët që ishin gati t'i shpërthenin përsëri. E qara i ishte bërë një shprehi e keqe. Më keq edhe se duhani...

Vështroi pjatën me fruta që e ëma i kishte vënë përpara. Përse edhe sot e kësaj dite, pas tridhjetë e pesë vitesh, ajo besonte se e bija kishte mungesë vitaminash dhe duhet ta dendte me fruta? I injoroi mollët dhe portokajtë dhe iu kthye nikotinës. Pamja e së ëmës i tregoi se e kishte marrë për ofendim personal faktin që nuk i preku me dorë frutat. Dhe këtë e pagoi një tenxhere që desh ra pa arsye në kullësën e pjatave.

- Nuk mund të mësohem me faktin që t'i tymos!
- Kam dymbëdhjetë vjet që tymos!
- Pra, është momenti që ta presësh!
- Më mirë të pres damarët!
- Po nuk mendon se sa dëm i bën shëndetit? Për vajzën tënde nuk të vjen keq?
- Mama, vajza nuk tymos!
- Lëri zgjuarsitë! Në televizor flasin vazhdimisht për dëmin që u shkaktohet atyre që rrinë pranë duhanpirësve!

- Mos shih më televizor! Bën më shumë dëm se cigarja!

- Je dhe shembull i keq! Do të tymosë dhe vajza nesër, pasnesër!

- Nesër është e mërkurë!

Këtë herë ishte një tepsi që pësoi tronditje nga goditja. E ëma e vështroi me atë pamjen e njohur të inkuizitorit.

- Ti diçka ke sot! Nuk më dukesh mirë!

- Si të mos kem? Erdha për të pirë një kafe me mamanë dhe ajo më nxjerr fruta sikur jam pesë vjeçel! Dua të të shoh dhe ti vazhdon lan pjatat që kur kam ardhur, a thua se po stërvitesh për të bërë karrierë si pjatolarëse në Amerikë! Përplas tenxhere dhe tiganë, sikur do të m'i vërvitësh në kokë!

- Nuk e kanë fajin as frutat dhe as tenxheret e tiganët. Mua do të ma hedhësh ti? Mua që të kam lindur?

- Gabimi yt!

- E di, por tani s'kam ç'bëj, u bë! - ia mbylli gojën ajo grua që e kishte sjellë në jetë.

U panë sy më sy dhe për disa sekonda i dukej sikur nuk po shihte të ëmën, por një grua tjetër që kishte ecur në të njëjtat rrugë që po ecte dhe ajo tani duke vrarë këmbët e saj. Kjo grua duhet të kishte ndier të njëjtën gjendje pa rrugëdalje, të njëjtën dëshirë të zjarrtë të paplotësuar për diçka që nuk vinte, duhet të kishte ndenjur edhe ajo netëve pa gjumë duke i thirrur arsyes që të mos çmendej.

- Nënë, je e lumtur? Pyetje që nuk pritej.

- Më thuaj kuptimin e fjalës!

Edhe përgjigjja po e tillë.

- Urdhëro?

- Si të duket lumturia, ty moj vajzë naive? Një gjendje e përhershme në të cilën jeton gjatë gjithë kohës duke siguruar matufepsjen?

- Mama, çfarë thua?

- Mos nuk je dakord me mendimet e mia? Për mua jeta është një fletore, një defter si ai i shitësit të ushqimores të kohës sime. Aty shkruhen momentet. Sepse ajo është jeta. Çaste lumturie, disfate, dhimbjeje... Kur mbaron defteri dhe bashkë me të edhe jeta, heq një vijë dhe bën shumën. Nëse çastet e lumtura janë më shumë, atëherë paske qenë e lumtur, pra dhe me fat. Nëse jo... atëherë...! Humbel! Asnjë gabim nuk njihet pas... mbylljes së defterëve! E kuptove, moj zonjë, që më bën si e zgjuar? Dhe mbylle gojën, se ka dhe miza!

Ishte qesharake! Vërtet kishte mbetur gojëhapur!

- Këtë nuk e prisja prej teje!

- Nëse mendon se më shkon mendja vetëm për të bërë musaka, ose pazar dhe të hekuros, je një mendjelahtë që nuk e prisja!

- Nuk e kam unë fajin! Për vite të tëra këtë ke treguar!

- Grua e zgjuar është ajo që duket si budallaqe, por në të vërtetë është shumë e zgjuar! Dhe unë e kuptova shumë vite më parë dhe bëra zgjedhjen time!

- Domethënë, do të thuash se zgjodhe të sillesh si...

- Grua e rëndomtë... E padjallëzuar, ndoshta dhe naive, që qëndron nën hijen e të shoqit, i cili është i pari

i shtëpisë dhe merr të gjitha vendimet e rëndësishme!
Dhe babai yt këtë beson! Se bëhet ajo që thotë ai. Që e pyes për gjithçka! Ajo që nuk di është se para se ta pyes e kam menduar përgjigjen që dua të më japë!

- Nuk kuptoj asgjë!

- Kur u martova isha tetëmbëdhjetë vjeçe. Babanë tënd e dashurova dhe më dashuroi. Por ishte burrë, i rritur si burrë, njësoj si i ati. Burrë-pronar... Në fillim nuk më bezdiste. Kështu isha mësuar edhe unë me babanë tim... Por kohët ndryshojnë dhe brezi im pa që vendi i gruas në shoqëri po forcohej dhe zëri i saj po dëgjohej. Revolta ime më çoi në udhëkryq. Nuk kisha forcë të shembja murin që më kishte zënë rrugën, sepse kështu do të shembja dhe shtëpinë time, kështu që u përshtata. Bëra njëqind e tetëdhjetë gradë kthesë dhe pak e nga pak munda të bëhem ajo që jam sot. Nuk ishte e lehtë...

- Jam e sigurt për këtë!

- Mallkova shumë herë faktin që kisha lindur grua!
E dija se në shumë raste do t'ia dilja mbanë më mirë se babai yt, qava dhe kafshova buzën që të mos flisja, që të mos ia përplasia në fytyrë budallallëkun e tij. Dhe kur ai dështonte, unë i qëndroja pranë që ta ngushëlloja, që t'ia largoja peshën që mbante mbi supe...

- Përse i bëre të gjitha këto, mama?

- Sepse e dashuroja dhe e dashuroj!

- E dashuron?

- Natyrisht, moj vajzë naive! Kurrë nuk rreshta së dashuruari! Natyrisht që jo me atë vrullin e rinisë...

- Tani më ngatërrove.

- Nuk ka asgjë të veçantë në historinë time! Kjo është jeta e tetë ndër dhjetë grave! Natyrisht në variante të ndryshme!

- Po të tjerat? Dy në dhjetë?

- Ose u ndanë, ose fituan! Kjo ndodh edhe në familjet më të mira!

- Mama, pas kaq vitesh... dua të të pyes për diçka...
Dua të them... përse atëherë...

- Përse të detyrova ta lije atë tjetrin?

Nuk mund t'i fshihej! Mori fund! Tundi kokën në shenjë pohuese.

- Atëherë ashtu duhej të bëhej! Ai nuk ishte për ty!
Do të të bënte shumë më të trishtuar nga sa mendon se je!

Vuri re pamjen e saj.

- Do të më pyesësh se nga e di?

Tundi kokën në shenjë mohuese. Kjo grua sikur kishte gjurmues!

- Do ta kuptosh kur të rritet edhe pak vajza jote. Me shumë mençuri është thënë se nuk ekziston shkollë që të të bëjë prind të mirë. E pra, mungesën e arsimimit në prindërit e kompensojmë me instinktin tonë! Dhe ky instinkt më bindi atëherë se duhet të ndaheshe prej tij. Ke një bashkëshort të mirë. Ndoshta sot të duket i mërzitshëm, i parashikueshëm, aspak joshës. Dhe ndoshta ke të drejtë. Pas dhjetë vitesh bashkëjetese, pak gjëra ka për të fshehur një burrë! Por pas shumë vitesh do t'i vlerësosh këto veti, do të të duken virtyte.

- Mama, e the edhe vetë! Kam dhjetë vjet e martuar me të!

- Thashë “pas shumë vitesh”!

- Po nëse nuk dua të pres kaq shumë që të... vlerësoj këto virtyte?

- Atëherë do të futesh tek ato dy në dhjetë që thamë! Vendimin do ta marrësh ti, por të mbash mend një gjë: për një grua me një fëmijë bota është një xhungëll!

- Përse? Kam një diplomë! Nuk do të vdes urie!

- E kush të tha që e kam fjalën te paratë? E kam fjalën që të kesh një njeri në shtëpi. Ku të mund të mbështetesh dhe të qash. Me të cilin të ndash problemet e rritjes së vajzës. Për t’u argëtuar, të gjithë të mirë janë! Por për të jetuar me një grua të ndarë me një fëmijë, asnjeri nuk do!

- Më duket e pabesueshme që ne të dyja po bisedojmë për këto gjëra!

- Nëse më spiunon, do të mohoj gjithçka!

Buzëqeshi dhe e ëma i përkëdheli dorën. Por jo si nënë, por si grua. Ishte një veprim solidariteti.

- Ke shumë për të mësuar akoma!

- Përse nuk m’i thua?

- Për sot mjaftojnë këto që të thashë! Janë shumë për t’i përballuar të gjitha menjëherë!

Binte shi, por nuk i bënte përshtypje, megjithëse ishte bërë qull dhe pulovra e saj me siguri që do të kishte pretendimet e veta. Kohët e fundit mbante mbi supë një peshë që sa vinte e bëhej më e rëndë. Vetëm para pak minutash kishte marrë vesh se nuk ishte vetëm.

Sa herë që i duhej të shkonte në atë shtëpi ndihej si Krishti në kryqin e martirizimit. E vjehrra përsëri do të përpiqej që ta bënte të ndihej si e huaj. I vjehrrri përsëri do të përpiqej të tregonte se nuk kuptonte që e shoqja bënte luftë nervash me nusen e tyre. I shoqi do të kujdesej që të bëhej përsëri fëmijë dhe të lëshohej në përkëdheljet e nënës së tij. E bija do të përpiqej të kalonte mirë, ashtu si gjithmonë. Ajo do të luftonte t'ia dilte mbanë! Mënyrë e bukur për të kaluar të dielën tëndel!

- Shumë e heshtur je...

- Po mbledh forcat!

I shoqi i jepte makinës, vajza po luante në ndenjësen e pasme dhe ajo vështronte makinat përreth.

- Për ç'arsye po mbledh forcat?

- A nuk po shkojmë te mamaja jote?

- Nuk të kuptoj! E mjera mama bën ç'është e mundur të na kënaqë sa herë që shkojmë!

- “E mjera mama” bën ç’është e mundur të m’i bëjë nervat kaçurrel sa herë që shkojmë!

- Po thua absurditete! Kurrë nuk i dhe një mundësi!

- I dhashë aq sa më dha edhe ajo! Nuk do të pranosh atë që është e dukshme! Nuk më ka dhe aq për zemër!

- Po përse?

- Se u martova me ty! Nuk është e mjaftueshme kjo?

- Kjo që thua nuk qëndron! Nuk kishte ndonjë precedent të mëparshëm me ty. Nëse nuk do të ishte ti, do të ishte ndonjë tjetër!

- Ç’të bën të besosh se kjo “tjetra” do të kalonte më mirë?

- Nejtë! Kurrë nuk ramë dakord për këtë temë! Por të paktën përpiqu që të mos e shprehësh kaq shumë atë që ndien! Për hatrin tim...

Nëse donte, do të mund t’ia numëronte të gjitha ato që kishte duruar për hatër të tij. Nuk donte...

I pari hyri në shtëpi i shoqi, i cili humbi për pak çaste në krahët e së ëmës. Pastaj hyri vajza dhe në fund ajo. Qëndruan njëra përballë tjetrës. Për t’u përqaftuar as që bëhej fjalë! As për ndonjë të puthur. Madje as dorën nuk ia dhanë njëra-tjetrës.

- A... erdhe edhe ti? - e pyeti si për t’i uruar mirëseardhjen.

- Po... shkoj paketë me dy të parët! Ju falënderoj për mikpritjen! Me gjithë zemër, si gjithmonë!

E anashkaloi dhe hyri brenda që të takonte të vjehrrin, banorin më pak antipatik të shtëpisë. Asnjëri

nuk e mori mundimin që t'ia merrte pallton. E vari vetë. Asnjëri nuk ia mori nga dora ëmbëlsirat - që ishin të pandashme sa herë që vinin. I la me indiferencë mbi tavolinë. Asnjëri nuk i tha të ulej. Zgjodhi një kolltuk dhe u zhyt në të.

Vogëlushja qëndronte në prehrin e gjyshit të saj. I shoqi në prehrin e së ëmës, e cila bënte sikur i biri sapo ishte kthyer nga shumë vite emigracion në minierat e Belgjikës apo në fabrikat e Gjermanisë. Stomaku i kishte ardhur në grykë. Nga kuzhina vinte aroma tashmë e njohur e mishit të pjekur në në furrë. Që prej dhjetë vitesh, një herë në pesëmbëdhjetë ditë, të dielën hanin tek e ëma mish të pjekur...

Kishte filluar të besonte se e vjehrra nuk dinte të gatuar asgjë tjetër. Stomaku po i përkeqësohej.

- Biri im, je mirë?

- Për bukuri jam, mama!

- Do të të bëj një kafe?

- Pse jo?

Pyeti edhe të shoqin, e injoroi nusen e saj dhe u nis për në kuzhinë.

- Të mesme!

Zëri ishte i saj.

- Çfarë the?

- Thashë "të mesme"! A nuk më pyetët se si e pi kafënë?

- Po, natyrisht... e di si e pi!

- E çuditshme... gjithmonë harroni të hidhni sheqer!

Pati kënaqësinë ta shihte tek humbi toruan dhe të ikte

pa u përgjigjur. Vështroi vjehrrin dhe të birin që po ndiqnin skenën. I vjehrrin u nxitua të përkulej për të lidhur lidhëset e çizmeve të së bijës, ndërkohë që ishin të lidhura. I shoqi preferoi të ngrihej dhe të kujdesej për zjarrin në oxhak. Nëse cigarja nuk ishte e domosdoshme tani, kur ishte? Kafetë erdhën, por të sajën u ngrit dhe e mori vetë nga tabakaja, se “u harrua” në tavolinë.

Momenti i drekës ishte akoma më i vështirë. Në diskutimet që bënte vjehrra e saj gjithnjë e mënjante dhe, natyrisht, që ky fakt nuk ishte aspak rastësor. Ushqimi i dukej pa shije. Për saktësi, i dukej sikur gojën e kishte të mbushur me rërë. U dorëzua, nuk mund ta kapërdinte. Minutat sikur ishin ngjitur në orën e saj dhe koha nuk kalonte. Bënte modele të ndryshme me pirun në purenë e saj me një përqendrim të veçantë. Filloi ta torturonte dhimbja e kokës. Pak para se t'i sosej durimi dhe të ulërinte, dreka mbaroi.

- E dashur, nuk hëngre fare!

Vërejtja e të shoqit bëri që tri palë sy të nguleshin mbi të.

- Mamush, nuk kishe uri?

- Jo, zemra ime!

- Ndoshta nuk i pëlqeu gjella që kisha gatuar!

- Jo, mama! Gjella juaj është e njëjtë dhe e pandryshuar këtu e dhjetë vjet! Thjesht nuk kisha uri, më dhemb edhe koka... - iu përgjigj me ëmbëlsi fjalëve të saj gjithë helm.

- Je pak e zbehtë, e di? Shqetësimi i tij ishte i njohur.

- Nëse nuk e ke problem, do të doja të iknim. Është më mirë të shtrihem...

Tjetra nuk u përmbajt.

- Që tani do ta marrësh? Nëse ti dëshiron të ikësh, të thërrasim një taksì!

Ndodhi! Kishte dhjetë vjet që priste një lëvizje të gabuar. Një thënie të gabuar.

- Mama, u çmende? Gruaja ime nuk ndihet mirë dhe unë ta lë të ikë vetëm me taksì që të rri me prindërit e mi?

- Pse? Ç'do t'i ndodhë? Në fund të fundit nëse është virus do të ta ngjisë edhe ty, edhe vajzës!

Dhe atëherë ndodhi ajo që nuk pritej.

- Jam i sigurt që nuk është virus! Nëse do ndihej pak më e mirëpritur këtu brenda, ndoshta në këtë moment mund të mos kishte as dhimbje koke!

Vajza, edhe pse nuk kuptoi asgjë, e mori me mend se do të iknin dhe filloi të mblidhte lodrat. Të tjerët mbetën sikur t'i kishte goditur rrufeja. Natyrisht që secili për arsyet e tij. Vjehrra mendoi se ai që po fliste mund të ishte vetëm një sozi e djalit të saj. Vjehri u habit se nga e gjeti këtë guxim i biri. Ta merrte vesh që të shkonte edhe ai të merrte guximin, për t'i treguar vendin së shoqes. Ajo sepse...

Vërtet, pse? A nuk duhet të kishte bërë këtë që në fillim? Nuk ishte as budalla dhe as i metë. E shihte se çfarë ndodhte. Por çfarë kishte ndryshuar, përderisa ishte ai që para disa orësh i kishte thënë: *"Thua absurditete! Nuk i dhe kurrë një mundësi!"*

U futën në makinë dhe nuk duheshin aftësi supozuese që të kuptonte se ai ishte me nerva.

- Mos thuaj asnjë fjalë!

- Nuk kisha ndër mend të flisja!

- E kupton që u zura me të për shkakun tënd? Uji që u derdh në shpatullat e saj ishte akull i ftohtë.

- Para së gjithash, nuk u zure! Vetëm kundërshtove absurditetin e mamasë tënde. Edhe për këtë unë e kam fajin? Unë e kam fajin që më injoroi, që nuk mori mundimin as të më servirte kafënë, ashtu si do të bënte çdo zonjë shtëpie edhe nëse kishte ardhur një vizitor i padëshiruar?

- Nuk je vizitore në shtëpinë e mamasë simel!

- Por e padëshiruar jam! Edhe nëse ndiheshe kështu, përse more mundimin të mbash anën time? Përse nuk thirrët një taksì, të më hiqnit qafe me dinjitet. Të ta them unë përse: sepse e dije se sa i gabuar do të ishte ai veprim! Dhe sulmi ishte aq i dukshëm, saqë edhe ti që zakonisht fle gjumë, nuk munde ta injorosh!

- Fle gjumë?

- Në këmbël! Trego pak guxim dhe shikoje të vërtetën në sy! Mamaja jote ka antipati për mua! Dhe, që t'i japim fund, po të them se ndjenjat janë reciproke. Edhe diçka akoma: kjo ishte hera e fundit që të shoqërova në këtë torturë që quhet "dreka e së dielës"! Mund të shkosh te mamaja jote kur të duash! Edhe çdo ditë po deshe! Mund edhe të transferohesh atje nëse do! Pak më intereson! Por unë nuk shkel më aty! Natyrisht që jam e detyruar t'i pres në shtëpinë time, ku zonjë shtëpie

jam unë dhe di si të sillem me vizitorët. Le të jenë dhe të padëshiruar!

I ishte marrë fryma.

- Nuk po të njoh!

- Është momenti të prezantohemi përsëri! Jam gruaja jote dhe për aq kohë sa të respektoj ty dhe martesën tonë, kërkoj dhe të më respektojnë!

- Besoj se duhet ta lëmë me kaq këtë bisedë. Je e nxehur...

- E nxehur? E tërbuar jam!

Nuk folën më. Nuk kishte arsye. Nuk kishin asgjë tjetër për të thënë. Në kokën e saj binin me mijëra çekanë, kaq fort, saqë normalisht duhet t'i dëgjonin të gjithë. Por ishte vetëm. Edhe për një herë tjetër.

Rrudhat në mbulesën e tavolinës nuk donin të drejtoheshin me asnjë mënyrë. Avulli që dilte nga hekuri e bënte atmosferën të ngjante me një saunë. I lindi dëshira ta bënte shuk mbulesën e tavolinës dhe ta hidhte në koshin e plehrave. Kishte dy orë në këmbë dhe stiva e rrobave të pahekurosurat nuk donte të pakësohej, kjo tregonte se do të rrinte edhe dy orë të tjera derisa t'i mbaronte.

E shtunë. Ditë pune edhe kjo. Për asnjë grua të punësuar nuk ekzistojnë ditë pushimi...

Por ekzistojnë grevat! U bë gati ta shuante hekurin, por ndërroi mendje menjëherë. Nëse vendimi i saj për ta lënë hekurosjen do të bënte që të zhdukeshin të gjitha ato rroba të pahekurosurat, do ta bënte pa u menduar dy herë. Por rrobat do të qëndronin aty derisa ajo vetë të vendoste për t'i hekurosur. Pra nuk kishte kuptim greva. Mbulesa e

tavolinës e kuptoi se nuk do të shpëtonte nga duart e saj, dhe më në fund u hekuros.

Televizori para saj ishte i ndezur, por ajo nuk shihte asgjë, po binte edhe zilja. Nuk priste njeri. Por nuk u habit kur pa përpara saj nusen e të vëllait të ngarkuar me qese.

- Do të na qerasësh me një kafe, apo të iki?

- Do të të qeras nëse e bën vetë, se po hekuros dhe nuk dua ta lë. Nuk e di nëse do të kem kurajë ta nis përsëri!

- Bobo, sa rroba! Sa një mall! - tha ajo kur hyri me filxhanin e kafesë në dorë në dhomën ndihmëse në krah të kuzhinës.

- Të faleminderit për fjalët e mira! Më japin kurajë!

- Lëri këto! Më jep të paktën çorapet të t'i palos...

Nusja e vëllait të saj ishte një krijesë shumë e dashur tek e cila nuk dallohej asnjë gjurmë shtirjeje. E qetë, e matur, gjithnjë e gatshme për të ndihmuar dhe gjithmonë me një fjalë të mirë për gjithkënd. Interesat ishin të thjeshta sa ajo vetë. Nuk ishte as tridhjetë vjeç, kishte dy fëmijë dhe të shoqin e vështroi me admirim dhe dashuri edhe pas dymbëdhjetë vitesh martese. E vështroi tek paloste me shkathtësi çorapet dhe pati një ndjesi të çuditshme. A ishte e lumtur vallë? Tundimi ishte i madh. Pyetja i guduliste gjuhën.

- Dua të të pyes për diçka...

- Çfarë të duash, përveç asaj se sa kilogramë peshoj, se do të zihemi! E di që jam shëndoshur shumë kohët e fundit, por...

- Pyetja ime nuk ka lidhje me peshoren tënde.

- Fatmirësisht, se edhe unë nuk kam lidhje me të! Më pyet pra! Çfarë do të dish?

- A je e lumtur? Ja pra! E kishte thënë më në fund!

- Natyrisht që jam! Ç'është kjo pyetje?

Dora i mbeti pa lëvizur mbi çarçafin që po hekuroste.

- Përse të mos jem e lumtur? Kam burrin tim, fëmijët e mi, shtëpinë time. Çfarë më mungon? Dal shëtitje, shkoj në ekskursionë, shkoj me pushime dhe vëllai yt është shumë bujar! Të thashë që më bleu peliçe? Ashtu kot! Pa ndonjë arsye! Për Krishtlindje do të më bëjë dhuratë tjetër! Ej! Do ta djegësh çarçafin!

- Çfarë? Ah, po! Më fal.

Kishte nevojë të pinte një cigare. Në djall hekurosja! Asaj po i rrëshqiste toka nën këmbë.

- Dëgjo, nuk dua të mendosh se papritur u bëra një kunatë dyshuese që fut hundët gjithandej!

- Ç' janë këto që thua? Unë të dua si motrën time!

- Po më thua të vërtetën? Je e lumtur?

- Përse të të them gënjeshtër? Nëse kisha ndonjë vërejtje për vëllanë tënd, ty do të ta thosha të parës! Që të më ndihmoje! Që të më këshilloje! Prindërit i kam larg dhe nuk mund të marr mendimin e tyre!

Duhej të mbaronte me çarçafin se në fund do ta digjte. Rrëmbeu një peshqir dhe pastaj një këmishë. I

vendosi përsëri në kanistër dhe ndezi një cigare. Tjetra e vështroi si e hutuar.

- Përse të bën kaq përshtypje që jam e lumtur? Dhe papritur, sikur t'i kishte kaluar nëpër mend diçka e tmerrshme, sytë iu zgurdulluan nga shqetësimi. - Mos ndoshta të është ankuar gjë vëllai yt dhe ti po mundohesh të ma thuash larg e larg? Bëra ndonjë gjë të keqe dhe atij nuk i pëlqeu?

- O Zot, o Perëndi! Ku të shkoj mendja? Nuk më ka thënë absolutisht asgjë! Si gra po flasim tani!

Nusja e vëllait të saj u qetësua.

- Uf! Më trembe!

- Atëherë?

Filloi përsëri të hekuroste. Duhej të merrej me diçka. Rrëmbeu këmishën që kishte lënë pak më parë.

- Çfarë "atëherë"? Të thashë: jam e lumtur!

- Mirë, po nuk mërzitesh gjithë ditën në shtëpi?

- Por nuk rri gjithë ditën në shtëpi! Bëj pazar, dal me shoqet për kafe, ndihmoj fëmijët në mësim, i nxjerr shëtitje dhe, madje, kohët e fundit jam regjistruar edhe në palestër!

- Nuk do të doje të punoje diku dhe të kishe të ardhurat e tua?

- E çfarë t'i bëj? Përderisa aq sa i kërkoj vëllait tënd ai m'i jep! Kurrë nuk më pyet se për çfarë më duhen! Normalisht që unë i jap llogari për çdo gjë, por, sa për të tjerat, nuk më mungon asgjë!

Këmisha po rënkonte në duart e saj pa mundur ta imagjinonte se në ç'vend do ta digjte e çmendura që po e hekuroste.

Nusja vazhdoi:

- Lëre që yt vëlla ma ka bërë të qartë që në fillim: gruan e tij e do në shtëpi.

- Dhe ti e pranove fare lehtë, pa asnjë kundërshtim?

- Natyrisht! Në fund të fundit, ç'fituat ju që punoni? Edhe në punë shkoni, ku lodheni pa fund, edhe punët e shtëpisë duhet t'i bëni dhe nuk arrini t'i bëni të gjitha.

- Tani po e thjeshtëzon tej mase çështjen! Pjesa më e madhe e grave punojnë sepse një familje nuk mund t'ia dalë vetëm me një rrogë!

- Jam dakord me ty! Por ka dhe shumë prej tyre që punojnë sepse thonë që nuk rrinë dot në shtëpi, se aty mërzhiten për vdekje dhe se duan pavarësinë e tyre! Paguajnë gra që t'u rrisin fëmijët, të cilët, kur rriten e shkojnë në shkollë, kanë marrë edukatën dhe mënyrën e të sjellurit të dados, sepse me atë janë rritur! Natyrisht, që kur është e nevojshme, nuk mund të bësh ndryshe! Por vëllai yt mund ta mbajë shtëpinë pa asnjë problem. Pra është logjike të mos dojë që gruaja e tij të punojë. Pastaj... unë u martova sapo mbarova të mesmen dhe, siç e di edhe ti, nuk kisha ndonjë arsimim kushedi se çfarë..

Këmisha u hekuros, u vendos në varëse dhe u qetësua. E marrtë dreqi! Jetë ishte kjo? Të dridhesh se mos pas çdo hekurosjeje këmisha të mbetet në dorë?

- Përse u martove me të?

- Ç'është thotë kjo? Më pa, më pëlqeu dhe më kërkoi të martoheshim! Të mos pranoja?

- Dua të them... e dashuroje?

- Kur u fejuam, e simpatizoja... Më pëlqente... Por më vonë e dashurova! Po përse po më pyet për të gjitha këto?

- Ashtu kot, nga kurioziteti. Nuk kemi pasur rast të bisedonim për këto gjëra. Kur u martuat edhe unë kisha hallet e mia dhe të vetmen gjë që mbaj mend është se vëllai im kishte ardhur në ishullin ku qëndroje ti për pushime dhe kur u kthye na tha se kishte gjetur vajzën e përshtatshme me të cilën donte të martohej... Verën e ardhshme, nëse e mbaj mend mirë, u fejuat.

- Mirë e mban mend. Atë dimër kishim korrespondencë me letra dhe vëllai yt kishte ardhur për disa fundjava në ishull!

- Tani shpjegohet se përse nuk i mjaftonte rroga dhe gjithnjë kërkonte hua nga babai!

Nusja e saj qeshi si një fëmijë i shkujdesur. - Po, i poshtri!

- Shpresoj të mos të të ketë shqetësuar ky... hetim i shkurtër që të bëra!

- Unë e konsiderova diskutim!

- Të të pyes edhe për diçka tjetër? Do të jetë pyetja e fundit për këtë çështje! Të betohem! - shtoi dhe në të njëjtën kohë mendoj: *Nuk e di nëse do të duroj dot përgjigje të tjera!*

- Këtë jetë që po bën tani, do ta ndërroje?

- Me çfarë?

- Le të themi... me një dashuri të shfrenuar që mund të të rrëmbente sa të mos llogarisje as burrin dhe as fëmijët e tu! Me një dashuri që do të të nxirrte nga

bataku, nga rutina dhe do të të bënte të ndiheshe edhe një herë tetëmbëdhjetë vjeçe! Do të doje të jetoje diçka të tillë?

- Natyrisht që jo! Dëgjo se ç'thotë: “dashuri e shfrenuar”! Këto gjëra të neveritshme janë për romanet dhe telenovelat mediokre! Jam e martuar, e lumtur dhe me mend në kokë!

Filxhani i kafesë së nuses së saj po kullonte i larë më së miri. Gjithnjë e lante para se të ikte. Dhe u largua, pasi më parë diskutuan për një recetë të re keku që lexuan në një revistë, për një virus që kishte rënë, për rusët që shisnin mbulesa tavoline të lira në treg dhe për të tjera tema të kësaj natyre që bisedonin gratë mes tyre.

Vështroi përsëri filxhanin që po kullonte. Vizita e nuses së vëllait kishte përfunduar bashkë me këmishën e fundit që po hekuroste. Por e ëma e saj kishte bërë një gabim. Gratë nuk ishin dhjetë. Ishin njëmbëdhjetë. “Tetë nga dhjetë u përshtatën. Dy nga dhjetë ose u divorcuan, ose fituan ato”, i kishte thënë ajo. E pra, ekzistonte dhe e njëmbëdhjeta. Nusja e vëllait të saj. Pa pretendime dhe e lumtur. Vetëm nëse ishte përshtatur që në momentin që lindi dhe e kuptoi se ishte grua. Po a përlogaritet kjo në statistika?

Po ecte me nxitim nëpër rrugë. Kishte filluar një shi
 i imët dhe ajo po shante veten. *Mirë të të bëhet, kafshë!
 Deshe të vishje këpucë kastori! Tani që do t'i bedhësh, kujtobu se
 po bedh edhe tridhjetë e tetë mijë dhrabmitë që kushtuan!*

Një zonjë me çadër vuri në shënjestër syrin e saj, por
 në çastin e fundit ia doli ta shmangte verbimin. Dhe
 në atë moment vuri re diçka. Në vitrinën para saj po
 qëndronte krenare një pemë Krishtlindjesh! Edhe te
 tjetra, po e njëjta gjë! Ishte e pamundur! Vështroi datën
 në orën e saj të dorës! Po! Ishte data tre dhjetor!

Shkoi! *Më iku mendja!* tha me vete. Zotëria që e parakaloi
 e vështroi egër, thua se ofendoi mendjen e tij.

Vështroi përreth sikur të ishte zgjuar nga një gjumë
 letargjik. Çdo gjë rreth e qark tregonte se festat ishin
 afruar. Muajt rrodhën dhe një vit tjetër po përgatitej
 të vinte. Por diçka kishte ndryshuar... Diçka kishte
 humbur...

Kur ishte fëmijë, sapo fillonte shkolla në shtator, numëronte ditët deri për Krishtlindje. Pema pranë oxhakut në shtëpinë e prindërve ushtronte një ndikim të çuditshëm. Qëndronte me orë të tëra dhe e vështronte. Dritat e saj e magjepsnin, topat shumëngjyrësh që shkëlqenin e joshnin. Dhuratat e shumta, pjesa më e madhe e të cilave ishin për të dhe për vëllanë e saj, e bënë të çmendej nga gëzimi. Dhe pastaj u vinte radha aromave. Shtëpia kundërmonte aromë kanellë, karafil dhe sheqer nga *melomakarona*t dhe *gurabijet*¹ që gatuate e ëma. I kujtohej shtëpia që mbushej plot me njerëz. Teze dhe xhaxhallarë, që i kishin gjithnjë xhepat plot me çokollata dhe karamelë për fëmijët. Sa ditë të bukura! Sa vite të bukura!

Në një kinkaleri pa Babagjyshat plastikë me faqe të kuqe dhe buzëqeshje prej fëmije. Për çdo vit i ati i blinte nga një babagjysh të madhësive të ndryshme, derisa në fund e ëma filloi të bërtiste, se nuk kishte ku t'i vinte! Kur ndodhi kjo, ajo ishte pesëmbëdhjetë vjeç!

Edhe kur ishte fejuar po afroheshin Krishtlindjet. Babai i bleu një Babagjysh të vogël dhe ia dha duke i thënë:

- Për mua do të jesh gjithnjë vajza ime e vogël! Me ato fjongot në flokë që i urreje aq shumë dhe që nëna jote nuk reshti së lidhuri pasi i pëlqenin asaj! Uroj që ky këtu - dhe i tregoi Babagjyshin e fryrë - të të sjellë për çdo vit edhe më afër lumturisë!

E kishte përqaftuar e mbytur në lot. E ëma kishte filluar të bërtiste, ashtu si bënte gjithmonë kur ishte

¹ Ëmbëlsirë tradicionale që bëhet për Krishtlindje në Greqi.

e mallëngjyer, që të mos e kuptonin. Por atë ditë, të paktën, nuk zhgënjeu askënd.

- Mund t'ju ndihmoj për ndonjë gjë? Ishte shitësi i kinkalerisë, i cili u lodh duke parë një të çmendur që në mes të gjithë atij shiu ishte hutuar duke vështruar Babagjyshat.

- Jo... Domethënë, po! Më jep një Babagjysh! Dhe bleu atë më të madhin...

Faqet i ishin skuqur dhe po i merrej fryma tek frynte Babagjyshin gjigant, sepse budallallëku i saj nuk kishte arritur deri aty sa ta blinte të fryrë dhe të hipte me të në autobus. Duhej të pakësonte duhanin...

Më në fund ishte gati dhe e vendosi në dhomën e ndenjjes. E vështroi. Oxhaku i ndezur i dërgonte reflekse të çuditshme. Plaku zemërbardhë dukej sikur po tallej me të. Nuk kishte kuptim, e dinte. Fantazma të rinisë po kërkonte. Dhe ëndrra. Dhe shpresa...

Hoqi tapën dhe ajri filloi të dilte shpejt, i mërzhitur që e kishin mbyllur kaq kohë në atë budallallëk prej plastike. Babagjyshi u rrudh dhe ajo e vështronte. Tani buzëqeshja e përzemërt ngjante me një ngërdheshje dashakeqe dhe ironike. E rrëmbeu, e bëri shuk dhe e hodhi në zjarr. Flakët e shkrinë për pesë minuta, ashtu si e kishte rrëmbyer dhe shkrirë jeta atë dhe ëndrrat e saj vetëm për pak vjet.

- Nuk ekziston Babagjyshi, baba...

E la të shkrumbohej në zjarr dhe u largua nga dhoma. Pas pak do të vinte realiteti. I lodhur nga puna dhe që duhej të hante. E bija po luante në dhomën e saj dhe duhej të flinte. Dhe ajo vetë duhej të vinte në vete...

E shihte tek hante me uri dhe ai e pikasi që ajo po e vështronte dhe i buzëqeshi.

- Kaq shumë dallohet që jam i uritur?

- Të pëlqen gjella?

- Asnjëri tjetër nuk mund ta gatujë pulën më të mirë se ti!

E kishte ajo radhën që të buzëqeshte.

- Gëzohem që të pëlqen... Çfarë bëre sot?

- Të zakonshmet... Me sa duket do ta marrim edhe atë rrjetin e madh të dyqaneve që diskutonim muajin e kaluar!

- Ky është një lajm i gëzueshëm.

Vazhdoi të hante. Kishte rast ta pyeste tani, para se të mbaronte e të ulej në divan për të parë televizor. Duhej ta dinte.

- Dua të të pyes për diçka, por do të mendohesh mirë para se të përgjigjesh!

- Është ndonjë gjë serioze?

- Për mua është...

- Po të dëgjoj...

- Je i lumtur?

I ishte bërë fiksim kjo pyetje.

- Kjo ishte e gjitha? Më trembe! Natyrisht që jam i lumtur!

- Të kërkoja të mendohesh mirë!

- Por s'kam asgjë për të menduar! Puna më shkon për bukuri! Kam një grua të bukur dhe të zgjuar, që gatuan pulë të mrekullueshme, dhe një fëmijë të ëmbël dhe të dashur! Jemi të gjithë të shëndetshëm... Përse të mos jem i lumtur?

- Domethënë, këto ëndrra kishe për jetën tënde? Këto doje të arrije kur ishe njëzet vjeç?

- Pa dashur të nënvleftësoj shkallën e diskutimit, kur isha njëzet vjeç gjëmoja për dashnore, e dashura ime! Si përfundim, kishte edhe humor! Sidoqoftë, përgjigja ime është... po! Pothuajse këto doja! Natyrisht që do të doja të kisha edhe një skaf... Shpresoj që vitin tjetër të mundem ta blej!

- Pra, gjithë ëndrrat e tua ishin një grua, një fëmijë dhe një skaf?

- Nuk po të kuptoj, e dashur! Çfarë tjetër do të duhej të doja për të qenë i lumtur?

- Nuk e di... Nuk e mendove asnjëherë që jeta jonë është tej mase e qetë? Se çdo ditë bëjmë pothuajse të njëjtat gjëra?

- Por a nuk e dëshiron këtë çdo njeri? Një jetë të qetë dhe normale!

- Dhe ky “çdo njeri” që po thua, nuk plas nga mërzia? Nuk vdes me ngadalë në këtë rutinën e tij të përditshme, të qetë dhe pa telashe?

- Përse? Kur jeton diçka të bukur nuk pëlçet nga mërzia! Por thua: “Bë, o Zot, të mos mbarojë kurrë!”

Para një logjike të tillë dorëzohej. Ishte e kotë të vazhdonte. Ndërmjet atyre të dyve, të paktën, njëri ishte i lumtur dhe i kënaqur me jetën e tij. Ajo e kishte problemin, ajo duhej të gjente dhe zgjidhjen!

- Atëherë, ta zgjidha problemin?

U tremb kur dëgjoi nga goja e tij atë që ajo po mendonte.

- Çfarë the?

- Të pyeta nëse iu përgjigja pikëpyetjeve të tua!

- Po, po... Dëshiron të të sjell ndonjë gjë tjetër?

- Jo... madje hëngra shumë. Po shkoj andej të shoh lajmet. Ti çfarë do të bësh?

- Unë do të mbledh pjatat dhe pastaj do të vij të shoh se ç’po ndodh nëpër botë... Mund të të bëj edhe një pyetje tjetër? E ndali te dera e kuzhinës.

- Shumë pyetje paske sot. Më thuaj.

- Gjatë këtyre dhjetë viteve martese, asnjëherë nuk u mërzite nga rutina e përditshme? Nuk t’u kryqëzua rruga me ndonjë grua tjetër? Nuk mendove ta ndryshosh qoftë dhe për pak kohë mënyrën tënde të jetesës?

Iu afrua dhe e kapi për beli.

- Domethënë, për këtë e bërë gjithë këtë prolog? Nëse të kam tradhtuar ndonjëherë? E pra, jo, e dashura

ime! Asnjëra nuk krahasohet dhe as ka për t'u krahasuar ndonjëherë me ty!

- Mos thuaj fjalë të mëdha!

- I them dhe i besoj ato që them! Sa për atë që të ndryshoj mënyrën e jetesës... duhet ta dish se nuk më pëlqejnë ndryshimet! Më pëlqen jeta ime dhe nuk do ta ndryshoja me asgjë!

E puthi me ëmbëlsi dhe pas pak po qëndronin të dy para televizorit. Kur po mblidhte pjatat u kujtua se ai nuk e kishte pyetur nëse ajo ishte e lumtur. Ishte kaq i sigurt apo e shmangu pyetjen duke pasur frikë nga përgjigjja? Të dytën e përjashtoi... Nuk ishte frikacak, këtë e dinte. Nëse kishte ndonjë dyshim, do ta diskutonte. Atij nuk i shkonte që të fshihte kokën në rërë si struci. Pra? Pra besonte që ajo ishte e lumtur.

E përse të mos ishte? Sipas nuses së vëllait të saj i kishte të gjitha. Bashkëshort të mirë, një fëmijë të mrekullueshëm, pará, shtëpi, shëtitje, udhëtime. Çfarë tjetër ekzistonte dhe duhej ta kishte?

Por, diçka ekzistonte. Vetëm se nuk e dinte se çfarë ishte...

Mami, çfarë dhurate do të më blini për Vitin e Ri? Ishte një prej atyre pasditeve të qeta në shtëpi, kur vajza luante e ulur mbi tapet, ai po shihte një film në video dhe ajo po qëndiste një pecetë që e gjeti nëpër kutitë që kishte pasur kur ishte adoleshente dhe i kishte marrë me vete. Kohët e fundit e kishte kuptuar se qëndisja i qetësonte nervat dhe kështu që tymoste më pak cigare.

- Çfarë the, zemra ime?

- Pyeta se çfarë dhurate do të më blini për Vitin e Ri!

- Domethënë, do vetëm një dhuratë? Sepse që atëherë kur fillove të shkruash, lista shtohet çdo vit e më shumë!

- Hajde tani, më thuaj!

- Ti e di që nuk do të ta them, se nëse ta them, atëherë... nuk është më surprizë! Çfarë do të presësh deri për Vitin e Ri?

- Po nuk do ta mbaj mend deri atëherë! Ti, a nuk më thua, se kaq e hutuar sa jam, ndonjë ditë do të harroj dhe kokën gjëkund?

Ajo vështroi të shoqin dhe ai buzëqeshi.

- Mendoj se mami ka të drejtë! Dhuratat janë surprizë! Sa për kujtesën tënde, meqë bëhet fjalë për dhuratë, besoj se do të funksionojë normalisht! Bëj, pra, pak durim!

Vogëlushja, dukshëm e pakënaqur, u kthye te kukullat, të cilat e paguan pakënaqësinë e saj me mundime të tepërta. I ati u përqendrua përsëri te filmi që po shihte. Ajo, sado që u përpoq, nuk mund të qëndiste më. Papritur qëndisja u bë shumë e vështirë... Ndezi një cigare dhe nguli vështrimin tek ekrani i televizori, por filmin nuk po e ndiqte. Kishte gjëra të tjera për të menduar.

Ishte baba i mirë, me kuptimin e babait të mirë të kohës së tyre. Nuk kishte shumë kohë që të merrej me vajzën. E vërteta ishte se punonte shumë dhe ishin të pakta orët që qëndronte në shtëpi. Por kur vajza ia kërkonte, ai luante me të. Por edukimi i saj, ishte përgjegjësi direkte e së shoqes dhe ai nuk ndërhynte kurrë. Natyrisht që gjërat do të ishin ndryshe nëse fëmija do të ishte djalë...

Buzëqeshi kur i erdhën në mendje kujtimet. Gjatë gjithë muajve të shtatzënisë nuk donin ta merrnin vesh gjininë e fëmijës. Vendimi ishte i përbashkët. Nuk u

interesonte. Rëndësi kishte të ishte i shëndetshëm. Por ajo, thua se trupi i saj ishte spiuni që tradhton dhe nxjerr sekretin, e dinte. Kishte një parandjenjë se fëmija... paraziti që ushqejej prej saj ishte i gjinisë femërore.

E vetmja që kishte kundërshtime ishte vjehrra e saj. Siguria e saj për gjininë e fëmijës ishte e tillë saqë e bëri ta tepronte. Thuri triko, pantallona, pulovra dhe kapuçë duke blerë të gjithë fillin ngjyrë bojëqielli që gjendej në dyqanet përreth. Përpjekjet e të gjithëve, që ta bënë të arsyetonte, binin në vesh të shurdhër. Të gjitha ato që thuri kishin ngjyrë bojëqielli...

Kur erdhi momenti i lindjes dhe ajo përfundoi, mjeku doli t'u komunikonte të pranishmëve se familja e tyre ishte shtuar me një pjesëtar të ri, dhe veçanërisht babait të lumtur e tejet të tensionuar.

- T'ju rrojë! Vajzë!

Dhe vjehrra e saj ia priti:

- Gabim, doktor! Ne presim djalë!

- Po vajzën që doli, ç'ta bëj? Ta fus përsëri brenda?

Kurrë nuk ia fali këtë. Nuk i foli më.

Ndoshta e quante dhe përgjegjëse për gjininë e fëmijës.

- Çfarë do të bëjmë për festa?

Pyetja e papritur e risolli në realitet me një mënyrë të dhimbshme. Gjilpëra i shpoi gishtin.

- Au, dreq!

- Ç'pate? Përse u trembe?